

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

RESUM EXECUTIU

Treball fi de grau

Grau de sociologia

**Desigualtats educatives: model pedagògic i les formes de
vinculació educativa de l'alumnat**

Alumna: Raquel Lluch Calvet (1530430)

Supervisora: Aina Tarabini

19/05/2022

L'educació com a eina essencial per combatre les desigualtats socials, com les derivades de la classe social (Bernstein,1985) ha estat el centre de molts debats. Aquestes desigualtats poden reproduir-se i agreujar-se a través de l'escola, donant lloc a diferents **desigualtats educatives**.

Certs estudis com els de Bernstein (1985) articulen el **model pedagògic** i la classe social per parlar de l'èxit i el fracàs escolar, per a estudiar la configuració del model pedagògic s'ha d'atendre les desigualtats educatives com a complexes i multidimensionals (Hayes et al.,2006). En aquest sentit, s'ha d'incorporar la visió dels docents com a actors individuals amb identitat pròpia (Ball,1987).

Com a futura sociòloga i estudiant a distància de magisteri primària no vaig dubtar que volia contribuir a l'estudi d'aquestes desigualtats. Amb la intenció d'acostar-se a l'anàlisi de les **desigualtats educatives** és essencial parlar de la **vinculació educativa** com a concepte multidimensional (Frederick et al.,2004) format per tres dimensions: la conductual, l'emocional i la cognitiva.

Per tant, em proposo realitzar un estudi de cas centrat en un **triple objectiu**:

- Analitzar com es desplega el model pedagògic en el centre educatiu i els diferents principis pedagògics
- Estudiar l'efecte d'aquests principis sobre les pràctiques pedagògiques
- Estudiar l'efecte d'aquestes pràctiques sobre la vinculació educativa, i com es manifesta en les seues tres dimensions

Partint dels objectius com a pregunta de recerca em plantejo:

- Quin impacte té el model pedagògic del centre educatiu en les formes de vinculació educativa de l'alumnat?

L'estudi de cas, de tipus qualitatiu, analitza una escola seleccionada pel seu model híbrid que combina metodologies tradicionals i innovadores. Es tracta d'un centre de primària situat a Benicarló (petita ciutat de Castelló) amb heterogeneïtat de perfils d'alumnat tant a nivell socioeconòmic com ètnic.

Amb la hibridització es retroalimenten constantment la teoria i pràctica potenciant l'*aprenentatge significatiu*, entès com aquell coneixement construït per l'alumnat en base a les seves pròpies experiències. Aquesta idea va molt lligada a la personalització de l'aprenentatge de la que parla Coll (2015) que posa el focus en l'alumne com a persona activa. Al combinar les metodologies s'impulsen totes les qualitats i competències dels infants, i s'acosta als infants que no disposen de les ferramentes més recents a les noves formes de coneixement (Tarabini, 2021), abordant així la composició social del grup-classe com a eix que genera diferenciació entre l'alumnat (Bernstein,1985).

He realitzat quatre entrevistes amb un guió d'elaboració pròpia a personal docent i a l'equip directiu del centre. De l'anàlisi d'aquestes s'extreu que: el model pedagògic es desplega en diferents principis compartits que es reflecteixen en les pràctiques educatives.

El model pedagògic dona la base, i el centre proporciona els instruments, però, són els docents els qui decideixen com utilitzar-los. Cada docent en la seva aula emprava unes metodologies i uns instruments més afins a les seves creences en funció del seu grup-classe i de les expectatives que es té d'aquest, que poden derivar en diferents formes d'etiquetatge (Rist, 1991).

Respecte a la vinculació educativa partint de la dimensió multidimensional de Frederick et al. (2004), aquesta depèn principalment de les pràctiques docents. En referència a la **dimensió conductual** el personal declara que les seves pràctiques arriben fins a cert punt, llavors, el recolzament a la llar esdevé fonamental per ajudar a certs infants. Pel que fa a la **dimensió emotiva** els docents esdevenen el centre de les pràctiques educatives (Hayes et al., 2006) per tant, els vincles que generen amb l'alumnat són fonamentals per generar sentiment de pertinença al centre i garantir l'èxit educatiu. Tot i això, la COVID-19 ha imposat moltes limitacions a l'hora de generar vincles. En relació a la **dimensió cognitiva** el personal docent i l'equip directiu consideren que les seves pràctiques són fonamentals per ajudar a formar a l'alumnat i que arriben on es proposen.

Se'n deriven principalment doncs tres conclusions:

- 1) El model pedagògic es desplega en una sèrie de principis que són comuns per a tots els docents del centre com la identitat col·lectiva o l'aprenentatge significatiu.
- 2) La forma en què els docents apliquen aquests principis, és a dir, les pràctiques educatives tenen un efecte directe en la vinculació educativa de l'alumnat de primària.
- 3) Finalment, l'efecte vers les dimensions de la vinculació educativa varia. La dimensió emocional és la principal afectada per les pràctiques docents perquè les metodologies que els docents empren generen uns vincles o uns altres amb l'alumnat. Al mateix temps aquestes pràctiques tenen un impacte en la dimensió cognitiva, ja que, si l'alumnat es sent motivat millora les seves estratègies d'aprenentatge, i això facilita als docents la seva feina. No obstant això, les persones entrevistades afirmen que la dimensió conductual depèn molt més de factors externs com la família.

Referències bibliogràfiques:

Ball, S.J. (1987). *La micropolítica de la escuela. Hacia una teoría de la organización escolar*. Madrid: Paidós. Miguez, N. (trad.). Universidad de Barcelona.

Recuperat de:
http://www.terras.edu.ar/biblioteca/1/CRRM_Ball_Unidad4.pdf

Bernstein, B. (1985). Clases sociales y pedagogías: visibles e invisibles. Universidad Pedagógica Nacional, 15. Díaz, M. (trad.) de *Clas, Codes and Control* Vol 3.

Coll, C. (2015). La personalització de l'aprenentatge escolar: un repte indefugible. Dins J. M. Vilalta (dir.), *Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2015*. (pp.43.104). Anuari 2015. Fundació Bonfill. Recuperat de:
https://fundaciobonfill.cat/uploads/docs/5/1/j/3/p/c/n/4/h/personalitzacio_anuari2015cap1.pdf

Fredericks, J., Blumnefeld, P. i Paris, A. (2004). School Engagement: Potential of the Concept, State of the Evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109.

Recuperat de:
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjw0qKky6X2AhUe_rslHfu6D2MQFnoECAMQAAQ&url=https%3A%2F%2Fjournals.sagepub.com%2Fdoi%2F10.3102%2F00346543074001059&usq=AOvVaw24xFbKr5XGh-SjB-RL6FM

Hayes, D., Mills, M., Christie, P. i Lingard, B. (2006). *Teachers and Schooling: Productive Pedagogies, assessment and performance making a difference*. Australia: Allen and Uwin.

Ray, C.R. (1991). Sobre la comprensión del proceso de escolarización: aportaciones de la teoría del etiquetado. *Educació i Societat*, 9, 179-191.

Tarabini, A. (2021). Abordant la desigualtat educativa: el rol de la pedagogia, el currículum i les creences docents. Dins Amer Fernández, J. (dir.), *Anuari de l'educació de les illes Balears 2021*. (pp.16-31). Recuperat de:
https://dpde.uib.cat/digitalAssets/656/656158_anuari-educacia-2021-bv.pdf